

„...csak olvasok és az olyan jó nekem...”

Beszélgetés könyvről, olvasásról Dr. Kollár Sándorné orosz-angol szakos tanárnővel

Barátságos otthonában fogadott Dr. Kollár Sándorné, a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziumának egykori tanárnője. Ott tehettem fel neki a kérdéseimet. Az interjú létrejöttében segített az a tény, hogy a tanárnő az osztályfőnököm nővére.

Hogy emlékszik arra a könyvre, amit először olvasott, hogyan lett tanárnóból olvasó és hogyan került a kezébe az első könyv?

Olvasni szerető családba születtem bele. Nálunk a falat mindenütt könyvek borították. Édesapám és az édesanyám is nagyon szerettek olvasni. A betűket egészen kisgyerekként, önállóan tanultam meg. Az újságból másolgattam őket, és valahogy még iskola előtt megtanultam olvasni. Addig viszont a szüleim olvastak nekem meséket. Tulajdonképpen nekem a mesék voltak az első olvasmányélményeim.

Az első könyv, amibe beleszerettem, Benedek Elek Világszép nádszál kisasszony című könyve volt, amit persze eleinte a szüleim olvastak fel, de később már magamtól utazhattam e fantasztikus világban. Ezenkívül még a két kis kedvenc mesém A török és a tehének és az Iciri-piciri volt. Két pici történet gyönyörű illusztrációkkal. A másik nagy mesés kötet, amit alsó tagozatos koromban szerettem, az Aranyláncon függő kastély, amelyben európai népek meséi voltak.

Nálunk nem volt divat az esti mese. A mese sosem volt napszakhoz kötve. Amikor anyukám vagy apukám ráért, akkor meséltek. Arra nagyon emlékszem, amikor édesapám a János vitézt olvasgatta föl nekem. Az esemény sora megfogott, nem számított, hogy versbe volt szedve, mert olyan elragadó volt a történet, hogy egyáltalán nem zavart.

Mit olvas most éppen, illetve mit olvasott utoljára?

Nyugdíjasként azt a korszakomat élem, hogy van már végre időm arra, hogy habzsoljak, csak a szememmel kell vigyázni, mert az olyan tempóba nem bírja, ahogy én azt szeretném. Már olyan szinten vagyok, hogy egy-két napra jut egy könyv. Múlt héten olvastam el Ljudmila Ulickajától a Médea és gyermekeit, tegnapelőtt fejeztem be Orhan Pamuktól az Isztambul című memoárkötetet és tegnap kezdtem el Mauks Ilonának Mikszáth Kálmán feleségének a Két különös házasság című könyvét. Izgatottan várom a ma esti befejezését.

Ebből azt érzem, hogy nem nagyon tudja letenni a könyveket. Gondolom akkor, többet olvas, mint amennyit tévét néz?

Azt nyugodtan el lehet mondani, hogy mostanában igen, de ez nem volt mindig így...

Mi a kedvenc könyve? Esetleg van kedvenc költője vagy írója?

A kedvenc könyvem Karinthy Frigyes *Így írtok ti* című műve. Meg szeretném magyarázni, hogy miért, mert elsőre furcsán hangozhat. Amikor felső tagozatos voltam, édesapám ezt a könyvet adta a kezembe, mint nagyon sok egyéb alkotást is. Úgy adta oda, hogy sok mindent nem fogok ebből érteni, hiszen akikről Karinthy ír, azoknak a szerzőknek a műveit nem is tanultam és nem érthettem, de nekem rendkívül tetszett a könyv humora. Például az egyik versről félig felismertem Petőfit. Ekkor éreztem először rá az irodalmi paródia ízére. Az én életemben a humor mindig nagyon fontos volt. Úgy gondolom, azzal sok mindent át lehet hidalni, jó dolog ha az embernek van humorérzéke, és érti is a másik humorát. Nekem az *Így írtok ti* arra volt nagyon jó, hogy egyrészt jókat szórakozzak, másrészt impulzust kaptam arra, hogy elolvassam az eredeti műveket amelyekből a paródia született, s hogy megértsem az egész műfaj lényegét.

Alapvetően regényolvasó vagyok. A verseket hallgatni szeretem, a drámákat pedig színházban látni. De igazán csak akkor olvastam verset vagy drámát, amikor a szakmámból adódóan muszáj volt. Két nyelv szakos tanár vagyok és az irodalom mindig is nagyon érdekelt. Azt, hogy én Babitsot vagy Kosztolányit meg tudtam szeretni, én Karinthy *Így írtok ti* című könyvének köszönhetem, mert oda-vissza olvastam. Kedvet kaptam a paródiából arra, hogy megtudjam, milyen is az eredeti alkotás, és kiderítettem. Ahogy azt is, mi hogyan rímel egymásra. Mikor már az alap írókat, költőket jobban megismertem, újra jó volt visszaolvasni a paródiát. Az életemben ez a mű végigvonult. Ha rossz kedvem volt, elővettem, felütöttem valahol és elkezdtem olvasni. Így ez a könyv az, ami kedvencemnek mondható.

Egyébként inkább korszakaim voltak. Általános iskolás koromban, amikor ötödikes voltam, Jókait és Vernét olvastam szívesen. Később, hatodik osztályban Mikszáth-műveket egymás után. Gimnazista koromban olyan osztályba jártam, ahol hergeltük egymást, hogy mikor mi a divatos olvasmány. Akkoriban Thomas Manntól a Buddenbrook-ház, Roger Martin du Gardtól A Thibault-család, Tolsztojtól a Háború és béke, Dosztojevszkijtől A Karamazov-testvérek voltak a kedvelt regények. Ezeket nagy élvezettel és versenyszerűen olvastuk, aztán megbeszéltük a strandon olvasásélményeinket egymással.

Voltak akkoriban irodalmi vetélkedők könyvekből, amelyeken részt vett?

Nekem az irodalom a színjátszással kötődött össze. Általános iskolás koromban volt egy nagyon jó tanárnőm, aki színjátszó kört szervezett. A Csokonai Színházat megelőzve például bemutattuk Juhász Géának Az égisz ére fáját. Ez egy kis mesejáték volt, aminek én voltam a főszereplője. De vetélkedők akkortájt még nem nagyon voltak, amiken részt vettem.

Tanárnő a Kossuth Lajos Gimnáziumban volt angol szakos tanár. Olvas-e angolul könyveket, illetve van-e kedvenc külföldi írója?

Igen, olvasok. Most már egyre többet. Ez is "korszakos" dolog. Egyetemista korunkban kötelező volt ilyen könyveket olvasni. Én nagyon szerettem a 19. századi regényeket. Később ebből a témából doktoráltam. Akkor aztán igazán sokat kellett olvasni, hála az Istennek. Életem legjobb vizsgaidőszaka volt, amikor a doktori szigorlatra 15 ezer oldalt el kellett olvasni. Az igazán aktív koromban már csak nyáron volt időm, hogy belefeledkezzem az olvasásba. Az angol nyelven történő olvasás inkább a szakirodalomra szorítkozott. De aztán ahogy felnőttek a gyerekek, és kicsit több időm jutott magamra,

újra az élvezeti értékei miatt kezdtem el angolul regényeket olvasni. Most már azzal a céllal is teszem ezt, hogy semmi szín alatt ne kopjon az angoltudásom, hiszen már nem tanítok.

Soha nem olvastam párhuzamosan két könyvet, de most van egy magyar nyelvű regényem és mellette egy modern angol regény, ami azért kell, hogy a legmaibb angol szöveggörnyezetben legyek. Tehát nyelvileg is szedhessek magamra, például fordulatokat, amiket a szótárban nem biztos hogy megtalálnék angolul, de egy jó kis regényből remekül meg tudom tanulni őket, és emellett élvezni tudom még a cselekményt is.

Mit ajánlott régebben a diákjainak olvasni, és mit ajánlana most?

Konkrétan nem tudok mit ajánlani, mert mindenkinek saját ízlése van. Azért olvasunk, hogy szórakozzunk, hogy olyan élményekkel gazdagodhassunk amelyekhez talán másképp nem jutunk, hogy változzon a személyiségünk a könyvek által, hogy a kreativitásunk fejlődjön, szókincsünk bővüljön. Tehát az agyat ez a tevékenység sokféleképpen karban tartja. Az teljesen mindegy, hogy rossz vagy jó könyvet olvasok. Mert ha rossz könyvet olvasok, akkor a miértekre kell választ adni, ami sokkal nehezebb, mint azt elmondani, hogy miért jó egy könyv. Ezzel már nagyon sok mindent elérhet az ember. Sok szempontból úgy érzi, hogy megint tanult valamit, tökéletesedett, megint kicsit másképp látja a világot. Én azt szeretem, ha lelkesen elmondhatom, hogy mit olvastam, s ha érdekel, olvasd el. De én ennél tovább nem megyek meggyőzésben.

Egy nyelvórán nagyon sokféle dolog szóba jön, mert a nyelv eszköz arra, hogy minden helyzetben beszélgethessünk angolul. Ilyen szempontból a nyelvtanár nagyon jó helyzetben van, hiszen akkor is tanítja a nyelvet, amikor csak "locsog" valamiről, de angolul. Ilyenformán azért lehetett követni, hogy az én diákjaimat mi érdekli. Ha konkrétan rákérdeztek valamire, hogy olvastam-e, vagy mi róla a véleményem, akkor elmondtam nekik, és meséltem nekik az én olvasmányélményeimről. Ha ennek nyomán valaki kedvet kapott az olvasásra, akkor nagyon örültem neki.

Kapott utána a diákoktól visszajelzést?

Tudták rólam, hogy én szeretem Karinthyt. Igaz, ez angolórán kicsit érdekesen hozható szóba. Volt olyan tanítványom, aki ennek nyomán elolvasta, és akkor picit beszélgettünk róla. Tudták, hogy angol regényekben otthon vagyok, és megtörtént, hogy hozzám fordultak tanácsért. De nem mertem volna olyan nagyon terjeszteni közöttük a 19. századi viktoriánus regényt. Olyan szempontból sem feltétlenül ajánlható az a korszak, hogy nem a dickensi angolt tanulják a diákok, és nem azt beszéljük. Szóval, ha valaki érdeklődik, hogy mit olvasson, akkor azt mondom neki, hogy mai 20. század végi, 21. századi eleji művet válasszon, mert akkor két legyet üt egy csapásra. Fejlődhet nyelvi szinten és a mai világ problémáit is jobban megértheti.

Régebben a diákjait terelgette az iskolában, most pedig, hogy nyugdíjas, 2 szép unokája van. Szokott nekik olvasni?

Most már a nagyobbik maga olvas. Egyébként kiváló szövegértése van. Régebben olvasgattam neki, amikor egybefüggő nagyobb szövegeknél azt mondta, hogy "most én itt idáig elolvastam, de elfáradtam.". Történt ez kis elsős korában. Akkor a nagyobb lélegzetvételi meséket én olvastam el neki. A kisebbik unokám 5 éves, még nem tud

olvasni, ezért neki szoktam olvasni, De érdekes, hogy nem feltétlenül arra kíváncsi, ami a szövegbe le van írva, hanem a képekről kell még pluszban mesélni neki.

Családtagjaival, esetleg testvérével, Kónya István tanár úrral megbeszéli az olvasmányélményeit?

Testvéremmel sajnos igen ritkán találkozunk, úgyhogy nem elsősorban olvasásélményt beszélünk meg, de gyerekkoromban bámultam, hogy ő mennyire szerette az ókori görög műveket. Amiket én - nagyon csendben jegyzem meg, hogy - nem tudtam végigolvasni, mert feladtam. Ő pedig imádta és élvezte. Viszont a férjem is nyugdíjban van már, s ő is habzsolja a könyveket. Nagyon le vagyunk maradva, mert aktív korunkban nem tudtunk annyit olvasni, amennyit szerettünk volna. Ez különösen a regényolvasásra vonatkozik. Abba bele kell temetkezni. Azt nem lehet úgy tenni, hogy olvasok belőle 3 oldalt, aztán felállok, és csinállok valami egészen mást, hanem abban órákon át benne kell lenni. Nyilván eddig is élveztem a regényolvasást, és most ő is rendszeresen olvas, egyik könyvtárból, másik könyvtárból kölcsönözzük a könyveket. Adjuk az ötleteket egymásnak, hogy mit lehetne olvasni. Ilyen módon meg szoktuk beszélni az olvasottakat. Nagyon érdekes, hogy ez korábbi életszakaszainkban nem volt meg. Hiszen dolgoztunk és ennyi időt nem tudtunk az olvasásra rászánni, de most nagyon élvezzük, hogy megtehetjük.

Szoktak egymás között könyveket cserélgetni?

Hogyne. Én az Egyetemi Könyvtárból, ő egy másikból vesz ki könyveket. Van, amit mind a ketten elolvasunk. Például az egyik könyvről azt hittem a férjem már befejezte, ezért elkezdtem olvasni, aztán kiderült, hogy én hamarabb olvastam el.

Hogyan fejezné be azt a mondatot, hogy azért jó olvasni, mert...

Mert olyan élményekhez juthatsz, amikhez másképp nem. Azért, mert más korba, más világba csöppen az ember, ugyanakkor érzi azt, hogy gazdagabbá válik a saját egyénisége, még hatvanon túl is fejlődhet gondolkodásmódban és nyelvileg is szélesebb a világlátása. S olvasni azért is jó, mert csak olvasok és az olyan jó nekem...

Dr. Kollár Sándornéban nagyon kedves és közvetlen tanárt ismerhettem meg. A vele való találkozás emlékezetes marad számomra.

Az interjút készítette: Szita Zsófia 12. D osztályos tanuló